

دیمانه لگ زارا ئحم د جاف سد بار ت ب ئد بی منان ... ئ: ستم خام ش

زارا ئحم د جاف:

ئد بیاتی مندان بریتی ل هموو ئو باب تانی وک:
شعر و چیر کی شان یی و ئپر رت، ک تایب تن ب مندان،
ئد بیاتی مندان و کو لک ل ن و ئد بی کوردیدا مژوو ی کی
ز رک نی نی.

ب گرنگیدان به ئده بیات و هونه ر و پهروه رده ی مندان، وه
ئاو دانه وه له که سایه تیه کانی ئو بوارانه، به پیو یستمان زانی
ئهم دیمانه یه له گه نووسه ر و شاعیری بوا ری ئده بیاتی مندان
خاتوو "زارا ئحمه د جاف" ساز بکه ین.

دیمانه: ستم خام ش- ههولر

• لک ی و ئاشنای ئد بیاتی مندان بووی؟

• ل س ر تادا ب گ و رانم د نووسی، ل چالاکیی کانی
قوتابخانه و دواتر ل ک ی شیعری و چالاکیی کانی ن و
پیما نگادا ب شداریم د کرد، مام ستا بووم ب شو ی کاتی ل
قوتابخانه ی بنه تی گوازارام و ب ن و باخچی مندان،
ل و بینیم ه ر شعر ک ن کانیان ب مندان د کرد
ب گ رانی و شیعری تاز یان ب ژینگ و باب ت
ه م ن گ کانی ژیان و پرو و رد و ئپر رت و چیر ک
خ یا نی، ک ه ستی مندان یان گ ش د کرد، ز ر ک م بوون،
یان ه ر ن بوون، ب ی ح زم کرد شاعر و چیر کی نو یان ب
بنووسم ب مندان، که چ ژ ب خ ش بن.

د مو یست ل ی نووسینه کانه و ئنمای مندان بک م و
ژینگ ی کی دروستیان ب ب خ س نم تاخ شیان بو ت و ک سای تی
و بوونی خ یانی ت دا بد زن و، درکم ب و ق ناغ گ رن گ ی
گ ش ی ت م نی مندا کرد، ب ی ل و کات و د ستم ب نووسین
کرد و ه و م داو پ ر ب ئد بیاتی مندان بد م، د مزانی
چی باب ت ک ب مندان گ رن گ. ل و کات و ب ه موو
باب ت کانی وان کان و ئنمای، چیر ک و شعر و ئپر رت

لښلاين حكومته ته و كار به پخښتني ته وبوار نه كړاوه او ناكړه، له هېچ يو ويك و گړنگي هاندان و پښتگيري كردني نووسران نه دراوه، چې ندين ناميلك و كته بي ناماد كړاوه به چاپ په راوهركه و توه و گه فاره كاني مندا ته به سانسره و به دوا داچون له سره ته ركي خپان چاپ ده كړه، به نام سره ته اي ته واننه ش به هوه و كه ششي خمه ران و يكه ده نكي نووسران و نيته پاكوي و به ته نكه و هاتني نووسراني بواره كه له گه په كتر دا

تا اده يكه بواره كه قه ناغي باشي به يوه، گړنگ هوه موو ته و به بزاني ته ده بياني مندا ته به حوكمي گړنگي داني به قه ناغه كاني گه شهي ته مه ني مندا، په ويسته به ته باش و چې ژبه خشه كاني نووسران به هاوشاني په روه رده يكه دروست له خو نندا، كه ته ده بياني مندا ته به كه له سره چاوه و بناغه هره گړنگه كاني دروست كردني كه سايه ته تاكه كي دروسته به كه مه كا.

• ته، شاعر به مندا ته ده نووسي، ئا يا تايبه ته نديي شيعري مندا ته چي؟

• شيعري مندا ته تايبه ته نديي و مه رجعي خهي هه يه، ده به شيعري مندا ته جيا به له هه گوره سا ته، وشه كاني ئاسان بن له دربه يندا، به گهي دوور و دره ژ و سواو نه بن، و نه اي جوان به خشه نه و نزيك به له قه ناغه كاني ته مه ني مندا و باشته وايي شيعري مندا ته كه تايبه كي جواني هه به و چيركه نام نه به، به شه وازه كي گونجاو و جوان كاريگه ري ته رني له سره ده روه ني مندا ده جبه ته، و اباشه يه كه تي به به به به زرت و شاعر ته و نه ئا ته ز نه به ته سر له مندا به شه و نه، ده ست و اهه اي ووه و شياو بن و دوور بن له وشه نام و توه و تيزي و په ويسته په روه رده يي و خه يايي بن و ده به نووسره ته و نه شاره زاو له هاتوه به و ئاشنای ته گه يشتن و ئاره زوه كاني مندا به، شاره زاي به گه و كه ش و و نه اي خه يايي سه رنج كه ش به، له سره تاوه تاكه تايي سه رنجي مندا به خه يوه و ابه سته بكت، هه تا په ويسته گړنگي به نه گ و و نه و قه باره ي ناميلكه شيعريه كانيش به ده، هه تا به شه و يكه گشتي له داهه توه دا بير و هزي مندا جوان گه ش بكت.

• جگه له شاعر نووسين، ته چيركه ش به مندا ته ده نووسي، به اي ته تايبه ته نديي چيركه كي مندا ته چي؟

• باشته وايي چيركه له ئاست زير كي و زيري قه ناغي مندا ده به، په يوه ندي هه به به به خزه و خولياو خه يايي كاني و سه رنج

اکاشی مندا بـت، (فانتازیا و ئندـشی) ی تـدا بـت،
 تاخـیا مندا فراوان و فراوانتر بکات، چیرک مـودای
 کارکردنی تـدا فراوانتر و خـیا مندا دهووروژـنت،
 کـسایـتی چیرکـکان ئاـز و تـم و مژاویی نـبن و وشـو
 زاراوـکانی سـر بـ فرـهـنگی مندا بن، سـرـتاو با بـتی
 سـرنج اکـشی و ئامانجـ بپـکی و کـتایـکی خـش و بنیانـتر
 لـناخی مندا جـبـهـ، لـژینگـی خـیـو نـزیک بن و نامـ
 نـبن با شتر وایـ لـگـ کارـکتـری ئاژـ و باـدارـکان
 خـشـویستی و دـستایـتی پـیدا بکات و

پـویستـ چیرک دوور و درـژ نـبـت مندا توشی بـزاری بکات،
 توشی گرـ کوـری نـکات، دـبـت چیرک مندا فـری زمان
 پاراویی بکات، نا بـت ناوـکی چیرکـک توندوتیژی تـدا
 بـت، مندا توشی ترس و شـژان بکات، دـبـت چیرکـنووس
 لـهاتوو بـت لـدا شـتن و ئامانجـ هـبـ لـ گـیاندنی
 بیرکـکـی، تا بارگرژی مندا نـهـلـ و چارـسـری بکات،
 پاـوانـکانی منداـان فـری هـگـری وشتی جوان و مرـقا بـتی
 بکات و لـدیارد و وشـ دزـوـکانیش دووریان بخاتـو، دـبـت
 لـگشت وویـکـو گونجاو بـت لـگـ سـردـم و کلتـورو
 ژینگـکـی و نیشتمان و سودی هـبـ لـ سـر فراوان کردنی خـیا
 و بـکـمـایـتی کردن و هزر و هـسوکـوتی منداـدا.

• وـکو دـزانین شیعر بـ منداـان زیاتر نووسراوـو چیرک
 کـمتر، بـای بـبـزت بـچی چیرکـنووسمان لـ بـاری منداـان
 کـمتر، بـام خـبـختانـ تـ چیرکـکیش دـنووسی؟

• دروستـ شیعر نووسمان زیاترن و چیرک نووسمان بـ و ئـندازـیـ
 نیـ، ئـگـرچی چیرک بزوـنـری خـیا مندا و لــی
 چیرکـو مندا دـتـوانـت بـسـر گرژی و ئاـزیـ
 دـروونیـکانی و کـش کـمـایـتیـکان زانـت و زگاری بـت
 و لـبـرئـوی ناوـکی چیرکـکان دـبـت هـی پـکـنـین و
 گریان و گـتـجـایـی و توـبوون و هاوارکردن... هتد. کـوا یـ
 ئـرکی چیرکـنووس قورستر و دـبـ نووسـر توانای داـشـتنی
 ئـدـبیانـی هـبـ و بزانه چن دـست پـدـکات و با بـت
 دـوروژـنت و چن بـشـو یـکی کارامـی چیرکـکـ کـتایـی پـ
 دـهـنـ و وادـکات ئامانجـی خـی بـدـست بهـنـت، کـ دروست
 کردنی کارـکتـری پاـوانـکی بـهـنـ لـ نو ناخی منداـدا،
 ئـوـش ئـرکـکی هـروا ئاسان نیـو دـبـ چیرکـنووس لـخـادی
 و بـت، بـبـ چیرکـکیش دـنووسم، زـر حـز بـچیرک دـکـم، هـر
 شـکـیان با بـتـک سـرنجـ ابـکـش لای من دـبـتـ با بـتـکی

واقیعی و استگ یان، کاری دارشتنی تداد کم، زرب ی چیر کم کانم هقو او ژینگه مندا ان، هو دد م چیر کم کان ناوتی خ یا بکم ب ئوی چژی زیاتر ب مندا بدهش.

• ب ای ت بچی تا ئستا وک پویست لکم پیند و ل بار ی ئد بیاتی مندا ان نکراو، یاخود خند گرمان ل و بوار کم، بگ ب پرسیار کم مان کم می کتب ب ل و بار ی و؟

• هرچند ل ابردوودا لر و ل و خند و خند گر ه بوون، بام ب پ ی پویست ن بوون، ی کم تی نووس رانی کورد / لقی سلمانی، هند ه و لکم پیند و یان کردو و ل سار ئد بی مندا ان ل بوار ی شیعر و چیرک و باوکراو کاند، ک بشوی فیستیفا پشکشیان کرد و دواتر کردیان ب کتب، من ئ و ب ه نگا و کی گرنگ د زانم سار تای کی زر باشیش بوو دستان خش بت و ب استی ئستا کسانی د سار د بینم ب ماندو بوون کار ب پشختنی بوار ی ئد بیاتی مندا ان دکن، جاران باشر بوو ل چند دزگایک کتب چاپ کردن ه بوو، ک و ک بون و د ب ستر ب ئا وگگی فر ب چون کان ل سار نووسین و باب تکان، بام ب داخ و ل ه موو بوار کاند ئ گره نگا و نرا بت چتر ه نگا و ی جدی ل و بوار و ن نراو، گر نرا بش لئاست ویست و خواستی ئم دا ن بوو، ب داخ و ئ و ش ب ب ب و و لاوازیی د کات، ئویش ب هی ک شای دارایی و، لم چ ند سا ای دوا ییدا، ئ گچی ئیستا کم م کی باش ل هاو یانم ب توانای ج راو ج ر و ماندون ناسان ب ح ز و ن ب کار کردن چ ل بوار ی نووسیندا، یان چاپ م نیی گ قار کان، بام ب داخ و ل ب ر د خ نال بار کانی ژیان، ه موو ل د خ کی ن خواراو و چق ب ستوو ماون.

بوار ی ئد بیاتی مندا ان پویستی ب لکم پیند و ب دوا داچونی ب رد و ام هی

ب زیاتر و توو و ژو ه و ست ل سار ئ و نووسین و باب تانی، ک زر باش و ناو زن و گشت گ ز ب ه نر کانی ئد بیاتی مندا ان ل خ د گر ت، ب ب راورد ب و نووسینانی، ک زیانیان هی ئاس واری ن رنی ل سار زیهنی مندا دا ج د ه ن، ب گشتی بوار کم پویستی ب دیالگ و سیمینار و ه تا ب ستنی ک نگرش هی، ب ه موو توانایک کار بکرت تا ل دها تودا کاریگ ریی جدی بخات سار بوار ی پرو ردش و ب ئوی ب گوتینی زیاتر تا ل بیاتی مندا ان و

خزمەتی زیاتری مافەکانی منداڵ بکەت، پەویستە لێکەهەران و
خەندەگران لەداهاتودا ئێو و ئێمە بەهەزە بگەن.

• بەچی تا ئێستا شیعەر و چیرەکەکانت لە دوو تووی کتەب بە
منداڵان چاپ نەکردوو؟

• لەکارو پیشەکەمدا زەر سەرقاڵ بووم، لەبەر ئێوی لەمنداڵ و
نزیك بووم، دەمزانێ چیان گەرکە، بەیە بەردەوام بەبابەتی
جەراوجەر فەستیفایەکانمان دەازاند و جگە لە هاوکاری
چەندین باخچەی ناوشار و دەرەوێ شار بەتەکستەکانم ھەروەھا
بەشداری سەرچەم گەقارەکانی کوردستان و جارجاریش دەرەوێ
کوردستانم کردووە، بەداخ و بەھەمی سەرقاڵیم و بوونی
بەرپرسیاریەتی گەورەتر لە ئێستەم، نەپەژاوم تە سەرئێوی
بابەتەکانم لە دوو تووی کتەب چاپ بکەم، پەش ئێو قەیران
بەنیازبووم، کەچی بەداخ و دەخەک خراپتر بوو، ھیوام وایە
لەداهاتوودا خەمخەران و دەست پەشتوان لەخەمدابن
بەنووسەران لەووی ئێو بەتەو و ببەتە جەمی گەنگی
پەدانیان.

دوو کتەبی شیعری و دوو کتەبی چیرەکم ئامادەن بە چاپ
خەشە دەبەم، کە لەدوو تووی کتەبدا بگەن بەردیدە منداڵانی
خۆنەر.

• تە، کە تا ئێستا کتەب و نامیلکەت نیە، چەن توانیوتە شیعەر و
چیرەکەکانت بگەینەیتە بەرچاوی گەشی منداڵانی کوردستان؟

• لەلای گەیی سەرچەم ئێو گەقارە ئازیزە تەبەتانە، کە بە
منداڵان دەردەچن، شیعەر و چیرەکەکانم بەاودەکەم و دەیخەم
بەر دیدەیی خۆنەر ئازیزەکانم، سەرپەڕای ئێو پەیی
کارکەم، کە بەرکەوتەیی ئەستەوخەم لەگەڵ منداڵ ھەیی و
منداڵەم خەشەوت، بەخەز و بەیان دەنووسم، دەزانم چەن
بەردەکەن و، چی دەیانھەنەتە پەکەنین و سەماو چی سیمایان
گەرژ دەکات و چی پەستیان دەکات، ھەر بەیە لەگەڵ گشت
ئێو بەتەنەیی بەیان دەنووسم پەکەو گەرانەیی دەپەین و غار
دەدەین و ژینگە سەوز دەکەین، بابەتەکانم ھەقوڵاوی نەو
ژینگەیی خەیان، ئەستەم لەگەڵیانداو لەخەمیاندام. منداڵ
چەن بی لەگەڵیدە، ئاوا مامەتە لەگەڵ دەکات، بەیە ئێو کەسە
گەنگی پە دەدات کاریگەری گەورەیی لەسەر بەجە دەھەن،
ھەرچەندە چاکتر و باشتر لەھەسوکەوت و ویست و
ئارەزووکانیان بگەین، ئێو نەیی بەسەرکەوتوویی پەتاریان
لەگەڵیدا بکەین ئێوانیش زیاتر بەکەمەلایەتی دەبن و
کەسایەتیان پە دەبە و متمانەیان بەھەزتر دەبە بەخەیان و

لاواز نابن و گڼشگیر نابن و بڼه موو شتهک ازی نابن و ناهڼن دښت بخرته کارو باریانوه، لډاهاتودا خاوهن کهسایته دروست و بڼه زده بن و بناغه و پڼگه هزی و فکری خپان بدهست دهنن، نه و منی سرقا تر کردوو.

• وکو دبینین و دزانیین مندا زه دز ب نیگارکهشان ددکات، یان کاته شاعر و چیرک دڅوڼته و، پهی خشه وڼه لگډدا به، بهچی؟

• زربه زری نووسه رانی بواری نه دبیاتی منداان کهکن له سرته ووی له شاعر و چیرکدا، نیو به نیو وڼه و نووسین ته که بن، نه و ستانداردی جیهانی به گڼیاندنی بیرکهی نووسه زرجار له نووسه رانی جیهانی، چیرکه که که بکیان. وڼه یی ڼگا و ڼنگی نه و گڼه فار و که بکانه تایبته به منداان، یکه م هڼگا و هاوکاری باش به گڼیاندنی بیرکهی نووسه به مندا.

مندا زاته کی پاک و بڼه زده، وک گوره نی، زه به دگم، نه، نه گینا ناتوانته شته کانه ناخی بشارته و، هره چی هته ته ووی دزربه یی ددات، یکه که له گرنگترین نامراز کانه ش، که مندا له ڼگڼه و گوزارشت له ناو د و دروونی ددکات، نیگارکهشان، دتوانین له ڼگای نیگارکهشان و ناو ووی مندا بخوڼنه و، له بڼه ووی وڼه نه وشته نه ددکته، که له چواردو وریدا هڼه و کاریگره یان له سره دروونی مندا دا هڼه. نه ووی کاریگره یی خشه ویستی له ساریانی هڼه به، وڼه یی به گوره یی و خنده نامزه، یان له وڼه یی چیا یکه به زردا، یان داره کی قده دو قه باره گوره دروست ددکات، به پڼچه وان و نه ووی کاریگره یی نه رڼه هڼه به و که م به ته، بچووک و لاواز وڼه یی ددکته،

هر به به پوهیسته ژینگه یی مندا له خزان و دره وهی خزان ڼگا و ڼنگ به ته و ژینگه یی که په له ئاسودیه به ته و ته ووی مافکانه وده هاته و وده به ته تا مندا له هزی خپدا وڼه یی نه و ڼگا و ڼنگ بکه ش، مندا ناتوانته ه موو باب ته که بخوڼنه و، به نام دتوانته به توانای خه وڼه یی وڼه جوان و ڼگا و ڼنگه کان بخوڼنه و و به دروونه کی نارامتر گوزارشتیان له بکات، هڼگا و به هڼگا و ته گڼیشتنی باب ته که ئاسانه تر ددته، پرسه یی گڼیاندن به نه نجام ددکات.

• له وته یی به منداان د نووسی و له پای نووسینه کانه به زارکان، چیت په شکه ش کراو، که دته پهی خشه، یان هته به چی ددکه یی، که په نووسه که به خزمته یی منداان ته رخا نه کردوو؟

▪ هاندانی بـرد وامی مامـستا خـش و یستـکـانی باخـچـکـمان
 بـتـایبـتی، و یان دـستـخـشی و هاندانی هاو و کـسانی
 دـسـز، کـ ئاـستـیان کردیم بـهـمیشـ جـی شانازی منن،
 بـمـام ئ و دـست خـشی و بـهـند زانینـی، کـ وک نووسـری
 بوارـکـ ئاـستـم کراو، هـرگیز بیرم ناچنـو و وک سمبولـک
 دـیان پارـزم و زـر زـر دـیان خـش کردووم، ئـوانـن:
 وـرگرتنی یـکـم خـمـاتی زـلـلـانی گـقاری گوـکان بـبـنی
 ساـیـی جیهانیی منداـان و دـچوونی ژمارـ (۱۰۰)
 گـقارـکـ، لـ چـمـماـ ساـی ۲۰۱۵، هـروـها زـلـلـانی
 خراوی نـسیم بـژینگـپارـزی لـ یـی 16/4/2015، هـروـها
 خـمـاتی یـی جیهانی زـوی لـ لایـن جـگری سـرـکی لیژنـی
 تـندروستی ساـی ۲۰۱۷، خـمـاتی فـرمانگـی ژینگـی اـپـین
 ساـی ۲۰۱۸، زـلـلـانی خانـی دـروازـی شنبیری منداـان
 لـانـی، خـمـاتی زـلـلـانی ماـی کـتب ساـی ۲۰۱۹، خـمـاتی
 کـتبـخـانی گـشتی اـپـین لـلایـن وـیری شنبیری. دوا دـست
 خـشی و پـزانیمان لـ لایـن کـخراوی هاوـیـتی منداـانی
 کوردی - ئـمریکی بوو، کـ پـمان بـخـرا، دـست خـشیان
 لـدـکـم.

پـرـفایل:

- زارا ئـحمـد جاف
- شوـنی لـدایک بوون و نیشتـجـی شاری اـنیه.
- هـگری بـوانامـی دبلـم.
- سهرپهرشتیاری پهروهـدهـیه له دهـقـری اـپـین.
- یهـکـم شیعری بـ منداـان بهـناوی (ئاسمان) له گـقاری پهـپـوله
 بـاوکراوه تهـوه.
- یهـکـم چیرـکی بـ منداـان بهـناوی (لانه بوو بهـهاوـیـی گو و
 پهـپـوله) له گـقاری مشکه بـاوکراوه تهـوه.
- دهـستـی نووسـیاری گـقاری مشکه بووه، که لهـلایـن دهـزگای چاپ و
 بـاوکردنهـوی ئاراس له هـولـر دهـردهـچوو.
- چوار کـتبـی ئامادهـن بـ چاپ، که دوانیان چیرـکن و دوانهـکـی
 دیکهـش شیعرن.
- چهـندین شیعری کراون به گـرانـی بـ منداـان.